

A MAGYAR KIRÁLYI FÖLDMŪVELÉSÜGYI MINISZTERIUM KIADÁSA

RÁDIÓS GAZDASÁGI ELŐADÁSOK

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

ELNÖK: BR. PRÓNAY GYÖRGY DR.
HELYETTES ELNÖK: TÓTH JENŐ DR.

TAGOK:

BUDAY BARNA SZTANKOVICS JÁNOS
NÉMETH JENŐ WELLMANN OSZKÁR DR.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

CZVETKOVITS FERENC DR.

SEGÉDSZERKESZTŐ:

SUHAYDA TIBOR

SZERKESZTŐSÉG:

BUDAPEST, V., KOSSUTH LAJOS-TÉR 11. SZ., II. 202.

II. ÉVF.

A. SZERZŐMŰV. SOROZAT.

7. SZÁM.

OLVASD EL, ŐRIZD MEG ÉS GYŪJTSD KÖNYVTÁRBA!

A VADÁSZGAZDA TEENDŐI TAVASSZAL

ÍRTA:

DR. NIEDERMANN ZOLTÁN

A NEMZETI VADÁSZATI VÉDEGYLET TITKÁRA

A Földművelésügyi Minisztérium megbízása alapján
csinos kivitelű és egész vászonkötésű

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

ezen „Rádiós Gazdasági Előadások“ 1928. évben megjelenő
számaiboz már kaphatók könyvkereskedésünkben. Ára közvetlen
nálunk átveve darabonként —80 fillér, postán, keresztköttéssel 1— pengő
„Patria“ Irodalmi Vállalat es Nyomdai R.-T., Budapest, IX., Űllői-út 25. szám.

A vadászgazda teendői tavasszal.

írta: **Dr. Niedermann Zoltán**, a Nemzeti Vadászati Védegyelet titkára.

*„Az legyen a vadász nemes törekvése :
Hogy a vadat óvja, kímélje és védje,
Vadásszék mint törvény és szokás kívánja
S teremtményeiben a Teremtőt áldja.“*

Nem tudom, hogy ki a szerzője az egykori Országos Magyar Vadászati Védegyelet most idézett jelmondatának, de azt tudom, hogy ha Csonka-Magyarország közel negyedmillió vadásza magáénak valaná e jelmondatot és azt be is tartaná, akkor hazánknak nemzetgazdasági szempontból is igen nagy értéket jelentő vadállománya eddig még soha nem tapasztalt mértékben gyarapodnék és a vadászat, ez a testet-lelket erősítő és emellett jelentős nemzeti bevételt adó ősfoglalkozás, vagy helyesebben: sportszerűen űzött őstermelés, gazdasági jelentősége igen nagy mértékben emelkednék.

A vadászatot, mint szórakozást nyújtó sportot mindenki szívesen űzi, aki csak teheti, sőt sokan olyanok is, akiknek nem volna szabad azt űzniök. Mert sokan csak a vadászat által nyújtott élvezetet, hasonlóképen sokan csak a közvetlen anyagi eredményt: a zsákmányt nézik és a kettő mellett szívesen feledkeznek meg ezek szükségese velejárájáról: a vadóvás és vadtenyésztés kötelezettségéről.

„Sokan vannak a hívottak, de kevesen a választottak“, mondja az Írás, amit a vadászatra olyképen alkalmazhatunk, hogy „sok a puskás, de kevés az igazi vadász“.

Jelen előadásom nem annyira a kevés igaz-vadászhoz szól, hanem a sok puskáshoz, a sok vadászóhoz, akik nem, vagy csak kevésbé ismerik, hogy a vadásznak akkor is vannak kötelességei és teendői, amikor a törvényes vadászati tilalom beköszöntött, amikor a vadászók ezrei szegre akasztják a puskát, mondván: „na, augusztusig nem megyek ki a vadászterületre, mert nincs mire vadászni“.

Előadásom az igaz-vadásznak, a vadászgazdának csak a tavaszi teendőiről szól ugyan, de hangsúlyoznom kell, hogy vadászgazdai teendő, vadóvási kötelesség az év minden szakában van és magára vessen a vadász, aki vadászgazdai teendőit elhanyagolja és amidőn az aratás, a szorosabb értelemben vett vadászás ideje elérkezik, bosszankodva állapítja meg: „érthetetlen, hogy az idén milyen kevés vadunk van“. Az ilyen vadásznak jusson eszébe a „ki mint vet, úgy arat“ közmondás.

A törvény értelmében a tavaszi hónapokban alig néhány vadfajra szabad vadászni. A vadászgazda azonban mégse akassza szegre a puskáját, mégse tegye ölébe a kezét, mert csak akarnia kell és talál magának elég teendőt a vadászterületen.

A vadászgazdának nemcsak a tulajdonképeni vadászidényben, hanem a tilalmi idényben, tehát a tavaszi hónapokban is gondoskodnia kell arról, hogy vadállománya a ragadozó vadak, kóborkutyák és macskák, valamint a vadorzók pusztításaival szemben védve legyen és ezeken kívül is minél kevésbé háborítsák. A vad állandó zaklatása — még elpusztítás nélkül is — a vadászterület elnéptelenedésére vezet. Az az erdő, amelyet galyszedők, gombázók, kirándulók és hasonlók állandóan keresztül-kasul bolyonganak, soha sem lesz a nagyvadnak igazi otthona. Ugyanez áll — ha kisebb mértékben is — a mezei vadászterületre s az apróvadra is. Saját érdekei ellen vét tehát az a vadászgazda, aki a tilalmi idő beálltával gondozás és felügyelet nélkül hagyja vadászterületét. A tavaszi hónapokban nemhogy kisebb, hanem ellenkezőleg fokozottabb felügyeletre van szükség, mert a vadak szaporodása tavasszal történvén, az anyaállatoknak a zavarása, vagy éppen elpusztítása és a hasznos szárnyasvad fészkének kirablása fokozott mértékben kárára lehet a terület vadállományának.

Legsürgősebb teendőnk márciusban az legyen, hogy ha eddig elmulasztottuk volna, megkérjük a ragadozóknak méreggel való irtásához a szükséges engedélyt. A tavaszi mérgezés ideje ugyan nem ez, hanem a következő hónap, de hogy az engedély és a mérgezés idején a kezünkben legyen — ha még nem tettük volna — mielőbb kérjük meg a mérgezési engedélyt.

A mérgezési engedély iránti kérvényt a főszolgabíróhoz kell beadni s a kérvényben a kérvényező nevén, állásán és lakcímén kívül meg kell jelölni a vadászterületet a község és az esetleges külön területjelző elnevezés feltüntetésével. Ugyancsak meg kell jelölni a kérvény-

ben, hogy milyen és mennyi méreget kérünk utalványt. Tavasz mérgezéshez a foszforszörp a legalkalmasabb. A mérgezési engedély iránt kérvényt a főszolgabíró a 77.686—1922. számú belügyminiszteri rendelet értelmében soron kívül tartozik elintézni. A mérgezés módjáról később lesz szó.

Ugyancsak ajánlatos március havában kidoboltatni a községben, hogy a kutyákat a faluból a határba, illetve a vadászterületre kienvedni, illetve kivinni tilos, tehát ettől mindenki tartózkodjék. A vadászterületen talált macskákat és gazdájuk nélkül kóborló kutyákat a vadászgazda a törvény értelmében jogosult elpusztítani, ha pedig a kutyaival a gazdája is vele van, úgy a kutya gazdáját kihágásért a főszolgabírónál feljelentheti. Sokféle szokásos, hogy a mezei munkára menő gazda magával viszi a kutyáját is a földekre, holott ezt a törvény tiltja és feljelentésre bünteti. Csak a nyájörzöknek engedi meg a törvény, hogy kutyájukat a legelőre kivigyék, de az ilyen nyájörző kutyák nyakába olyan koloncot, nehezéket kell kötni, hogy a kutya a vadat, például kisnyulat, elfogni ne tudja.

Nemcsak a kutyáknak a földekre való kivivésére vonatkozó tilalmat, hanem, ha erdő is tartozik a vadászterülethez, úgy az abban való galyszedés, gombázás és járás-kelés tilalmát is ajánlatos kidoboltatni és ezt többször, de legalább is ősszel megismételni.

Sok vadász nem tudja, sőt sok el sem akarja hinni, hogy a kóbor-kutyák és macskák mennyi kárt tesznek a vadállományban. Pedig ezek nemcsak az apróvadat pusztítják, hanem az őz és szarvasállományban is kárt tesznek. Ezért minden vadászgazdának csak azt tudjuk ajánlani, hogy a kóborkutyákat és macskákat kíméletlenül pusztítsa, de különösen tavasszal.

Ha a vadászterületünkhöz olyan erdő is tartozik, amelyben, vagy amelynek egyrészében a legeltetés meg van engedve, ha módunk van rá, béreljük ki a legeltetési jogot is, vagy megegyezés útján igyekezzünk azt azokra a területrészekre korlátozni, ahol a legeltetés a nagyvadállományt nem zavarja. Tilos utakra és legeltetésre tilos erdőrészek szélére ajánlatos tilalmi táblákat készíteni.

Ugyancsak sürgős munka erdei területünkön március hónapban a sózók felújítása, vagy ha még nem volnának, úgy azok készítése. A sózók nemcsak arra jök, hogy a vad szívesen tartózkodjék azok közelében, hanem arra is, hogy felállításukkal megvédjük a nagyvadat a veszedelmes tavaszi hasmenéstől, ami a téli száraz élelem után a

zsenge zöld fű mértéktelen legeléséből szokott eredni. Ezenkívül a sózók használata előmozdítja a szarvas és őz agancsának fejlődését s megkönnyíti az emésztést.

A sózót, vagy mint másképp mondják: nyalatót az erdő nyugalmasabb helyein, kisebb tisztásokon kell felállítani. Hasított keményfából készítünk egy négyszögű feneketlen ládát, vagy helyesebben keretet, amelynek mindegyik oldala egyformán 80 vagy 100 centiméter, mélysége pedig 30 centiméter. Ezt a feneketlen ládát annyira beleássuk a földbe, hogy csak 10 centiméter magas keret álljon ki belőle. Ezután a láda köbtartalmának negyed- vagy ötöd részét kitevő marhasót vízben feloldva hozzákeverünk négy-ötszörannyi agyagföldhöz, amelyhez még esetleg 1 kilogramm foszforsavas meszet, vagy Wirker-féle nyalatóport is keverünk poralakban. Az így nyert és jól összegyúrt sós anyagot erősen beletömjük a földbe sülyesztett ládába, úgy hogy ledöngölve, jól tetézve, a közepén dombos legyen. A sózó dombosodó helyen készítendő, nehogy az esővíz a sózónál gyűljön össze. Közvetlen környékét 2—3 méterre, célszerű felgereblyézve, puhán tartani, hogy mindenkor megállapíthassuk a sózóra járó vadak nyomait.

Ilyen sózók helyett szoktak még sós agyagból gyúrt vályogot, vagy kősódarabokat is elhelyezni, ugyancsak dombos helyre, vagy a föld színe felett nem magasan levágott és kivésett fatörzsbe. Igen jó, ha a sózókat a vad ivóhelyétől nem messze tudjuk felállítani.

Ha ezt még korábban meg nem tettük volna, márciusban hozzá kell fognunk nagyvadas területünkön az új cserkészutak készítéséhez és a régiéik kitakarításához. A cserkészutak állandóan tisztán, sőt ha módunk van rá, úgy porhanyóra felgereblyézve tartandók.

Apróvadas területünkön ne sajnáljunk néhány kisebb földdarabot felhasználni — még ha bért is kellene érte fizetni — arra a célra, hogy vad számára ételmet is nyújtó menedékhelyeket, úgynevezett csendesekeket, remizeket létesítsünk. A remíz lehet állandó, ha élőlő növényekből, bokrokból áll, vagy évről évre megújított, ha oly növényekből készítettük, amelyeket évről évre újra kell vetni. Az állandó remizekbe legalkalmasabbak a bogyót termő cserjék: galagonya, kőkény, fagyal, ribizli, egres, som, stb. Az évről évre megújított remíz területére a rendesnél sűrűbben vetve napraforgót, cirkot, kendert, kölest, tengerit stb.-t vethetünk. Ezeket részben márciusban, részben áprilisban kell elvetnünk.

Mindezekben a teendőkön kívül fegyverünket sem kell márciusban pihentetnünk, mert a szalonkázáson s a vízivad gácsérjain kívül, ha szorgalmasan ellenőrizzük területünket, nem egy ragadozó madárra, rókára vagy kóborkutyára tehetünk lövést. Persze, aki szarkára, szürke varjúra, vagy a vadállomány egyéb kártevőire sajnálja a patront, az majd a vadásziidényben is takarékoskodni fog a lövéssel, de kényszerűségből, mert alig lesz mire lőnie. Különösen áll ez a foglyos és fácános területre.

A ragadozók irtását áprilisban sem szabad elhanyagolnunk. Túlnyomóan ebben a hónapban érkeznek vissza a télire délre vonult szárnyas ragadozók s az itt telelőkkel együtt a fészekrabláshoz látnak.

Április a főidénye a ragadozók tavaszi mérgezésének, amely legkönnyebben és legeredményesebben foszforszörpös tojásokkal történhetik. A mérgezett tojással való mérgezés, bár elsősorban a szárnyas ragadozók, főként a szarka, szürke varjú, héja pusztítására alkalmas, nem ritkán meglepő eredménnyel jár a kóborkutyákkal, sőt rókákkal és macskákkal szemben is. Nagyon ajánlható az, hogy a szomszédos vadászterülettulajdonosok és bérlők, egymással összebeszélve, nagyobb területen egyszerre végezzék a mérgezést.

Sok vadász van, aki fél a mérgezéshez hozzákezdeni, mert azt gondolja, hogy az igen terhes munka. Szó se róla, fáradságot és gondosságot áldoznunk kell a mérgezésnél, de az eredmény, amely a ragadozók pusztulásában és ezzel szemben az apróvad szaporodásában mutatkozik, tízszeresen kárpótol bennünket.

A mérgezési engedély és méregutalvány megszerzéséről már korábban szólottunk. Ha ezek kezeink között vannak, vásároljuk meg a foszforszörpöt, amelyet részletes használati utasítással kaphatunk közvetlenül a rákoskeresztúri Wirker-féle vadászpatikából, vagy bármely más gyógyszertár útján. A foszforszörpből egy üveg több száz tojáshoz elegendő, aki tehát még nem próbálta volna meg a mérgezést, első ízben egy-két üveggel tegyen kísérletet. A tojások elkészítésére és kirakására vonatkozóan a méreggel kapott használati utasítás részletes felvilágosítást nyújt.

A ragadozók pusztításának fő és leghatékonyabb eszköze ugyan áprilisban a tojással való mérgezés, emellett azonban a fegyverrel való pusztítást sem szabad elhanyagolnunk. Különösen gondunk legyen áprilisban a kóborkutyák és macskák irtására, mert ezek ilyenkor főleg a nyúlfiókák között alig pótolható károkat okozhatnak.

Az a vadászgazda, aki a tojással való mérgezést bármi okból elmulasztaná, legalább arra gondoljon, hogy néhány falusi gyerekkel a szarka, szürke varjú és egyéb ragadozó madár fészkeiket rontassa szét és szedesse ki tojásaikat. Kisebb mértékben ugyan, de szintén használ a fészkekbe való lövöldözés is, ha ezáltal a fészket összeromboljuk, illetve a tojásokat összetörjük.

Apróvadás területen, különösen ott, ahol sok a fácán, a rókákat tavasszal sem kell kímélni, hanem kotorékebekkel való kiugratással, lefojtással, vagy kiásással pusztítsuk. Olyan erdei területen, ahol az apróvadállományra a vadászgazda nem vet súlyt, inkább csak novembertől február végéig löjjük a rókát, mert a prémje ekkor értékes.

Erdei vadászterületünk tisztásait ültessük be csicsókával vagy vessük be a nagyvadnak kedves takarmányfüvekkel, elsősorban herefélékkel, lucernával.

A fogoly és fácán rendszeren áprilisban költ. Minthogy mind a kettő szívesen rakja a fészket kaszálókba és csalamádékba, ezeknek lekaszálása előtt jó vizslával átkeresve a lekaszálendő területet, állapítsuk meg a fészkek helyét s ezeket megjelölve, gondoskodjunk arról, hogy a lekaszálástól a — fészkek körüli kis darabnak kaszálatlanul hagyásával, vagy a tojásoknak kiszedése és kotlóval való kiköltése útján — megmentsük. Foglyos, fácános és vízivadas területünket fokozott ellenőrzéssel óvjuk a tojásszedő gyerekektől, akik a fészkek kirablásával igen érzékeny károkat okozhatnak a vadászgazdának. Azt, aki a hasznos vad tojásait engedély nélkül kiszedi, a törvény bünteti.

Ott, ahol vízi madarak részére jó költési hely van, vagy ahol szép a fogoly- vagy fácánállomány, ajánlatos a tojásszedési tilalmat a faluban kidoboltatni s emellett a fészekrablókbal szemben mindenkor a legerélyesebben eljárni.

Április és május hónap a mesterséges fácánkeltetés főidénye. Minél korábbi fácántojásokat veszünk, annál jobb. A későbbi tojások már kisebb százalékban kelnek ki és természetesen a csibék is később növekednek fel. Igaz, hogy a kis fácáncsibék felnevelése elég babramunka, de ahol gondos vadőr, vagy gondos gazdasszony van, ez sem ütközik nehézségbe. Sok vadász van úgy a fácánkeltetéssel is, mint a ragadozók mérgezésével: nem mer hozzá kezdeni. Pedig néhány kotlóalja fácántojás beszerzése igazán nem nagy áldozat s ha a kikeltő fácáncsibéknek csak felét sikerül is felnevelnie, ezzel és a ragadozók irtásával máris megvetette az alapját fácánállományának, igazán minimális költséggel.

Természetesen ott, ahol még nem volt fácán, vagy csak kevés van, ajánlatos néhány évig a fácánlövést betiltani, a keltetést néhány éven keresztül megismételni, vagy felnőtt állapotban vásárolt fácántyúkok kieresztésével az állományt javítani. Igen sok uradalmunk van ma már és több fácántenyésztő vállalkozónk, akik tavasszal fácántojást, sőt kikeltett fácáncsibéket adnak el; vadászlapjainkban bárki megtalálja hirdetéseiket. Ismételt keltetésnél, vagy vásárlásnál ajánlatos a tojásokat, illetve fácánokat minden évben más-más helyről beszerezni. A fácánkakasok már a második évtől kezdve lőhetők, de a tyúkokat mindenkor kiméljük. A fácáneladással foglalkozó cégek és vadászgazdaságok a vevőnek készséggel adnak gyakorlati útmutatást a tenyésztésre.

Vadóvási és ragadozó irtási munkánkat soha, tehát május hónapban sem szabad elhanyagolnunk. Vadászterületünket felügyelet nélkül soha ne hagyjuk. Ha módunkban van, tartsunk tisztességesen megfizetett szakvizsgázott vadórt s ha ez nem lenne módunkban, úgy a vadászársaság tagjai felváltva járjanak ki a területre tilalmi időben is. Mindenkor gondoljunk arra, hogy a régi közmondás, amely szerint „a gazda szeme hizlalja a jószágot“, érvényes a vadászgazdaságra is. Annak a vadásznak, aki területére és vadállományra gondot visel, lesz is vadja, tehát lesz öröme is. Aki ellenben csak akkor gondol a vadra, amikor azt meg lehet lőni, annak kevesebb az öröme s több a bosszúsága, az anyagi kárról nem is beszélve.

Legyen tavasz, nyár, ősz, vagy tél, mindenkor gondunk legyen vadállományunkra s mindenkor teljesítsük az igaz-vadász névvel járó kötelességünket, mert ne felejtsük el a jelmondatot :

„Az legyen a vadász nemes törekvése :
 Hogy a vadat óvja, kímélje és védje,
 Vadásszék mint törvény és szokás kívánja
 S teremtményeiben a Teremtőt áldja.“

